

Мамырбаева Нестан Бердибековнанын «ЖОЖдордо кыргыз тилин чет тил катары окутууда студенттердин тилдик компетенцияларын калыптандыруунун негиздери (кытайлык студенттерге тил үйрөтүүнүн мисалында) деген темадагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине илимий жетекчиси, педагогика илимдеринин доктору, доцент М.М. Сыдыкбаеванын

ПИКИРИ

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу: Изилдөө жогорку окуу жайларында кыргыз тилин чет тили катары окутууда кытайлык студенттердин тилдик компетенттүүлүгүн санариптик окутуу менен жогорулатуу маселеси бүгүнкү билим берүүнү глобалдаштырууда заманбап талап катары иштеп чыгууга арналгандыгы менен актуалдуу.

ЖОЖдордо кыргыз тилин чет тили катары окутуу, анын ичинен Кытай Эл Республикасынан келип, билим алып жатышкан студенттердин тилдик компетенттүүлүгүн интерактивдүү усулдардын, санариптик технологиялардын жардамы аркылуу өнүктүрүүнүн жолдорун иштеп чыкты.

Чет өлкөлүк студенттерге кыргыз тилин чет тил катары окутуунун методикасын жана моделдерин иштеп чыгууга аракет жасалганы менен, кыргыз тилин чет тили катары мажбурлап үйрөтпөй, алардын керектөөлөрүн камсыздоо катары окутууну максат кылып алган аракеттери менен ырасталат. Ошондой эле аудиторияда студенттердин мотивациялуу баарлашууга шарттарды түзүүгө, алардын көз карашын кеңейтүүгө, социалдык-маданий компетенттүүлүгүн калыптандырууга, кепти өнүктүрүүгө кызмат кылат.

Диссертациянын башындагы мазмуну киришүүдөн, үч баптан, жалпы корутунду, практикалык сунуштар, пайдаланылган адабияттардын тизмесинен турган илим изилдөөнүн структурасынан кабар берет. Иштин негизги тексти – 171 бет, адабияттар тизмеси 161 аталыштан турат.

Изденүүчү Н.Б. Мамырбаева тарабынан изилдөөнүн максаттары менен милдеттери, эмгектин илимий жаңылыгы, практикалык баалуулугу, ошону

менен бирге коргоого коюлган негизги жоболору логикалык жактан ырааттуу берилип, изденүүчүнүн жекече салымы, тажрыйбалык-эксперименттик базасы, изилдөөнүн этаптары так көрсөтүлүп, изилдөөнүн натыйжалары түрдүү илимий конференциялардагы баяндамаларда, илимий-методикалык журналдардагы 13 макалада, жеке өзү жазган жана авторлош болуп жазылган 7 окуу китебинде, 3 окуу-методикалык куралында чагылдырылып, апробациядан өткөрүлдү.

Диссертациялык иштин темасына байланыштуу маселени чечүүдө негиз боло турган «Кыргыз тилин чет тил катары ЖОЖдордо окутуунун усул-ыкмалары, окутуунун теориялык жана практикалык жактан изилденилиш абалы, келечеги» деп аталган биринчи бабында кыргыз тилинин практикалык сабактарында окулуп, колдонулуп, пайдаланылып келген окуу китептеринин, окуу куралдарынын чет өлкөлүк студенттердин сүйлөө ишмердүүлүгүн калыптандырууда пайдаланылып жаткандыгы, илимий-педагогикалык негиздери теориялык жактан аныкталып, маани-маңызы талданды. Кыргыз тилин чет тили катары окутуунун теориядагы жана практикада иштелиши, көйгөйлүү маселелери аныкталды. Азыркы тапта чет өлкөлөрдөн келип, билим алып жатышкан студенттердин саны күн өткөн сайын өсүп, тилди үйрөнүүгө болгон муктаждык жогорулап, аны окутуу мезгилдин талабы болгондуктан, эң негизги педагогикалык шарт болуп, кыргыз тилин чет тили катары окутуу-үйрөтүүдө баарлашуу билим берүү процессинин негизги базасы катары педагог менен студенттин ортосундагы коомдук, психологиялык карым-катнашы гана эмес, маектин соңунда окутуучу менен студенттин биргелешип жүргүзгөн иш аракетинин жыйынтыгында чет өлкөлүк студенттердин кеп ишмердүүлүгүн калыптандыруунун негизги педагогикалык шарты түзүлгөндүгү аныкталды.

Диссертантын педагогикалык илимге болгон жеке салымын, анын негизги педагогикалык идеяларын ача турган диссертациянын бөлүмү - бул «Чет өлкөлүк студенттерге кыргыз тилин чет тил катары окутууда

тилдик компетенцияларды калыптандыруунун жалпы маселелери» деп аталган экинчи бап. Бул бап үч параграфтан жана майда төрт бөлүмдөн түзүлгөн. Мында студенттин текстти түшүнүүдө ойлоо – кабылдоо процессин өнүктүрүү, кыргыз тилин чет тил катары окутууда тилдик компетенциясын калыптандыруунун каражаты катары сынчыл ой жүгүртүүнү өстүрө турган окуу жана жазуу технологиясы, «тилдик компетенция» түшүнүгүнүн маанисинин лингвистикада жана мамлекеттик тилди чет тили катары окутуудагы орду, кыргыз тилин чет тили катары окутууда интерактивдүү ыкмалар менен чет өлкөлүк студенттердин диалогдук кебин, сүйлөшүүгө болгон аракетин иш практикасына жана окуу процессине киргизүү менен студенттердин сүйлөө кебин, ички кебин ырастоону калыптандырып, бөтөн тилдүүлөрдүн сабакка болгон кызыгуусун арттырат деген ойдомун. Кыргыз тилин чет тил катары студенттердин ички кебин ырастоосун, кеп ишмердүүлүгүн калыптандыруунун максат-милдеттери, педагогикалык шарттары, тажрыйбасы, принциптери жана компоненттери, критерийлери жана көрсөткүчтөрү аныкталган.

Диссертациялык иштин педагогикалык экспериментинин жыйынтыктары таблицалар жана диаграммалар түрүндө берилген.

Педагогикалык экспериментте жалпысынан эксперименталдык топтордо 202 студент жана текшерүүчү топтордо 200 студент катышты жана текшерүү ыкмалардын натыйжалары диссертант Н.Б. Мамырбаева үчүн окутуунун жана студенттердин алган билиминин сапатына сунушталган теориялык моделинин оң таасири тууралуу тыянак чыгарууга мүмкүндүк берди.

Диссертациялык иш боюнча натыйжалар жана тыянактар чет өлкөлүк студенттер үчүн кыргыз тилин чет тил катары окутууга колдонуу үчүн сунушталышы мүмкүн. Кыргыз тили сабактарында чет өлкөлүк студенттердин сүйлөө кебин калыптандырууда зарыл

